

Véleménye szerint a XIX. század utolsó negyedétől olyan heterogén az irodalmi hagyomány s olyan változatosan merítenek belőle a művészek, hogy lehetetlen e periódusban egységesebb korstílussal számolni. Szerinte Csontváryt nemigen tarthatjuk szecessziós festőnek. Nagy Miklós szerint a szecesszió érvényét, hatókörét szűkebben kell értelmezni, s csak a Nyugat előtti tíz-tizenöt év jelentős irányzataként kellene számón tartanunk. Papp Dániel, Ambrus Zoltán munkásságában érzi leginkább jellemzőnek, de már Ady költészetében kétséges a jelenléte. A két világháború közötti utóéletét feltételezni indokolatlannak tartja.

Vajda György Mihály hangsúlyozta, hogy a szecesszió valószínűleg nem korstílus, de jelentős irányzat. Szerinte nem elegendő csak Németországra és Ausztriára korlátozni hatókörét: Angliában, Franciaországban is volt szerepe. A szecessziót Vajda György Mihály szerint az avantgarde egy szolidabb jelentkezőeként, egyik irányzataként kellene számontartani. Korstílussá azonban nem szabad növeszteni.

Komlós Aladár elnöki zárszavában utalt arra, hogy óvatosan kell alkalmazni a szecesszió fogalmát, nehogy a „partatlan szecesszió” útjára térjünk. Hangsúlyozta, hogy igen érdekes előadások hangzottak el, de még számos tisztázásra váró kérdés maradt a további kutatások számára. Szerinte még most sem tudjuk pontosabban meghatározni a szecesszionizmus fogalmát. További vizsgálatokat tart szükségesnek annak eldöntésére, hogy jogos-e a századforduló művészi megújulását szecesszióknak nevezni. Komlós Aladár indokolatlannak tartja a bécsi vonatkozások, hatások túlhangsúlyozását. Szomorj szerint nem tekinthető szecesszióknak, az osztrák, bécsi világgal nem volt kapcsolata. Komlós Aladár szerint a szecesszió nem korstílus, inkább „életérzés”, de nem a menekülés kifejezője, hanem a jelen és jövő kapcsolatának a keresése jellemzi. Szilágyi Géza nem szecessziós, nála Baudelaire hatása érezhető. Komlós Aladár befejezésül hangsúlyozta, hogy a szecesszió kérdését érdemes volt napirendre tűzni, hiszen gazdag anyagot kaptunk a kérdés további tisztázásához.

(Összeállította: K. T.)

Az Iparművészeti Múzeum „Magyar reneszánsz könyvkötő műhelyek” című kiállítása

Az Iparművészeti Múzeum egyre változatosabb kiállítási programjának szerves részei a könyvművészeti kiállítások. Nagy könyvtáraink kedvezőtlen kiállítási lehetőségei miatt különösen örvendetes, hogy e Múzeum keretében a magyar könyvművészet kimagasló emlékei időről-időre a nagyközönség elé kerülnek. A különböző budapesti és vidéki könyvtárakban őrzött kincsek együttesének látványa a könyvművészet ismerőinek és a szép könyvek kedvelőinek mindig megújuló örömet okoz s ugyanakkor újabb rétegeket ismert meg a magyar könyvkészítés hagyományaival, európai stíluskapcsolataival, művészi fejlődésével.

Kévs könyvművészeti kiállításnál érezhető annyira, hogy a bemutatott anyag mind-ezekben a funkciókon kívül még új tudományos megállapításokat is tolmácsol, mint a „Magyar reneszánsz könyvkötő műhelyek” című kiállításnál. A magyar reneszánsz könyvkötés legnagyobb emlékei, a Corvin-kódexek színes-aranyozott kötése a szakemberek körében világszerte ismertek, az elmúlt években pedig a hazai közönség is több ízben gyönyörködhetett e kötések szépségében. De hogy ezek a Mátyás király korabeli kimagasló értékű alkotások hogyan fejlődtek ki részben a korábbi hazai gyakorlatból s hogyan hatottak a XVI. század elején mind a hazai, mind a cseh illetve lengyel könyvkötő műhelyekre, arról e kiállítás ad képet.

A kiállítás egyformán gazdag anyaggal mutatja be a Corvin-kódexek kötéseit és a közel egykorú polgári illetve kolostori könyvkötő műhelyek termékeit. Ez utóbbi műhelyek eredeti alkotásai, valamint a sajátos stílusukat (motívumok, táblabeosztás) szemléltető fotóanyag egyetlen hosszú falitárlóban nyert elhelyezést. A gótikából a reneszánsz stílusba való átmenetet a lövöldi karthauzi kolostor 1478–1490 között készült kötése képviselik: a legpregnansabban mutatja e folyamatot az ún. „lövöldi Corvina” (Rainerius de Pisis: Pantheologia Nürnberg. 1477.) kötése, amelynek első tábláján még a szokásos gótikus díszítés, hátsó kötéstábláján viszont már a centrális elrendezésű, korálakú reneszánsz dekoráció látható. Speciális helyi gyakorlatról tanúskodnak a pesti mészáros céh 1490 körül készült kötése, a budai ferences műhely 1510 körülre datált munkái, a közel egyidőben Budán működő G. A. mester alkotásai, valamint a Lányi-kódex kötését is készítő ismeretlen mester illetve műhely kötéstáblái. E műhelyek termékei között nyertek bemutatást az 1480 körül Budán készült vaknyomású Corvin-kötések — s a falitárló végén a Corvin-kötések hatását mutató krakkói és csehországi kötések a XVI. század elejéről.

A terem hosszában felállított tárlókban és az álló üveglapokra rögzített fényképeken a Bibliotheca Corvina színes aranyozott bőrkötéseinek típusai tanulmányozhatók, éspedig olyan csoportosításban, amely e kötéstípus stílusfejlődését — táblabeosztásának és motívumkincseinek fokozatos változását — szemlélteti.

A kitűnően összeválogatott anyag látványa még a könyvművészet iránt eddig kevésbé érdeklődő látogatót is lenyűgözi. A kiállítás didaktikai célkitűzését pedig jól támogatják az újszerű és változatos szemléltető eszközök: így pl. az egyes műhelyek bélyegzőiről, vagyis díszítő motívumairól készült fotók (*Kárársz Judit* munkái), az aranyozott Corvin-kötések és a kairói mameluk szőnyegek stíluskapcsolatait bemutató tabló, valamint a Corvin-kódexek jellegzetes virágos metszésdíszeiről összeállított színes másolatok. A belvárosi plébánia templom vörös márvány pasztofóriumának fényképe s néhány korabeli képmélték pedig nemcsak az azonos motívumok és stílusjegyek különböző művészeti ágakban való előfordulását dokumentálja, hanem a korabeli milieu felidézésében is segítséget nyújt.

Ilyen gazdag anyag sokoldalú bemutatása egyetlen kiállító helyiségben technikailag nem könnyű feladat. Az egyetlen hosszú falitárlóban való elrendezés pl. nem segíti elő a különböző műhelyekből származó anyag megfelelő tagolását s így a tematika világos áttekinthetőségét. Különösen akkor, ha stílusváltozásokra is ugyanitt történelmi utalás (pl. az „1490 körül jelentkező keleti hatás” feliratú részlegről). Ugyanitt nem szerencsés a „Lányi-kódex csoportjának bélyegzői” felirat, mert az itt bemutatott anyagnál — megítélésünk szerint — motívumazonosság alapján bizonyítható, ismeretlen mester, illetve, műhely kötéseiről van szó. A kiállított kötetek illusztrációját, illetve szövegrészletét bemutató fényképek mellett jó szolgálatot tenne egy-egy felirat, mert a fotókról leolvasható szövegek többnyire csak a szakemberek számára érthetők. Problematikusak a „Buda, 1510-es évek, Esztergom” típusú feliratok. A pontos előhelyet célszerűbb talán kisebb betűkkel s jobban elkülönítve feltüntetni. A hasonló jellegű későbbi kiállításokra gondolva említjük meg, hogy szívesen látnánk volna egy térképet az adott korszak emlékművel képviselt, illetve csupán írott forrásokból ismert könyvkötő műhelyeiről.

A magyar reneszánsz könyvkötő műhelyek című kiállítás *Sz. Koroknay Éva* szisztematikus kutatómunkájának, kitűnő anyagismeretének és korszerű kiállításrendezői elveinek újabb, elismerést érdemlő eredménye, amelyet bizonyára még jó néhány hasonló fog követni.

Soltész Zoltánné

Intézeti hírek

(1967. január 1 — március 31.)

Klanczay Tibor, Intézetünk igazgatóhelyettese 1967. január 2-án a Sorbonne meghívására Párizsba utazott, ahol az egyetem vendégprofesszoraként két éven át magyar irodalomtörténeti előadásokat tart.

*

1967. január 9-én meglátogatta Intézetünket *V. Gligorić*, a belgrádi Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia elnöke. Megbeszéléseket folytatott Intézetünk vezetésével a belgrádi Irodalomtudományi Intézet és az MTA Irodalomtörténeti Intézete együttműködésének lehetőségeiről, valamint a magyar–jugoszláv irodalomtörténeti kapcsolatokat feldolgozó tanulmánykötet előkészületeiről.

*

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság Magyar Szakosztálya 1967. január 26-i vitáulésán *Tarnai Andor*, Intézetünk munkatársa „Batsányi Der Kampf c. röpirata és a magyar bonapartizmus” címmel tartott előadást. Az Intézet részéről *Szaunder József* és *Lukácsy Sándor* munkatársak vettek részt a vitában.

*

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság Magyar Szakosztálya 1967. február 15-i vitáulésán, amelyen *Kabdebő Lóránt* olvasta fel „Szabó Lőrinc válságos évei (1927–28)” c. dolgozatát, *Rába György* Intézetünk munkatársa volt korreferens.

*

Az MTA Irodalomtörténeti Intézete és Történettudományi Intézete közös vitáulést rendezett 1967. február 20-án, illetve március 3-án „A magyar irodalom története” c. kézikönyv V. illetve VI. kötetéről.

*

A Magyar Tudományos Akadémia 1967. március 2-án, Arany János születésének 150. évfordulója alkalmából rendezett emlékülésén *Sötér István* akadémikus, Intézetünk igazgatója tartott előadást „Arany János, a gondolkodó” címmel.

*

A Magyar Írók Szövetsége Költői Szakosztálya Arany János születésének 150. évfordulója alkalmából, 1967. március 2-án a